

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 98/2022-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej, zo sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Stanislavom Jakubčíkom, advokátom, Trenčianska 57, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 20 CoP 55/2019 z 11. septembra 2019 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 20 CoP 55/2019 z 11. septembra 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Žiada tiež o priznanie náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej doplnení a príloh vyplýva, že sťažovateľka bola účastníčkou konania o úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu vedeného Okresným súdom Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 25 P 103/2017. Okresný súd rozsudkom č. k. 25 P 103/2017 zo 7. decembra 2018 rozhodol takto:

„I. Maloletý [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ] sa zveruje do osobnej starostlivosti otca.

II. Zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok budú obaja rodičia.

III. Matka je povinná prispievať na výživu maloletého [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ] výživným vo výške 50,- € mesačne, ktoré výživné je povinná platiť k rukám otca maloletého, vždy do 15-teho dňa v mesiaci, počnúc dňom vykonateľnosti tohto výroku.

IV. Matka je oprávnená stretávať sa s maloletým [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ] každý párny kalendárny týždeň od piatka od 17.00 hod. do nedele do 18.00 hod. s tým, že táto úprava neplatí počas jarných, Veľkonočných, letných a zimných školských prázdnin.

V. Ďalej je matka oprávnená stretávať sa s maloletým nasledovne: - každý rok od 1. 7. od 10.00 hod. do 15. 7. do 20.00 hod. a od 1. 8. od 10.00 hod. do 16. 8. do 20.00 hod. - každý párny rok od nedele, ktorá predchádza prvému dňu jarných prázdnin od 18.00 hod. do nasledujúceho piatka do 17.00 hod., - každý nepárny rok od štvrtka, ktorý predchádza Veľkému piatku od 10.00 hod. do utorka, ktorý nasleduje po Veľkonočnom pondelku do 18.00 hod., - každý párny rok od prvého dňa zimných prázdnin od 10.00 hod. do 25. 12. do 12.00 hod., - každý nepárny rok od 2. 1. od 10.00 hod. do posledného dňa zimných prázdnin do 18.00 hod. a od 25. 12. od 12.00 hod. do 2. 1. nasledujúceho roka do 18.00 hod.

VI. Matka maloletého prevezme a odovzdá v mieste bydliska maloletého a otec je povinný maloletého na styk riadne pripraviť.

VII. Súd ukladá rodičom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] a maloletému [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ], povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v trvaní 12 mesiacov v rozsahu aspoň 20 hodín, počnúc právoplatnosťou tohto výroku.

VIII. Súd vo zvyšku návrh otca zamietá .

IX. Súd návrh matky zamietá .

X. Týmto sa mení rozsudok Okresného súdu Bratislava IV č. k. 13 P/73/2012-59 zo dňa 28. 6. 2012, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 17. 9. 2012 a to v časti úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému [REDAKOVANÉ]

XI. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

XII. O trovách štátu súd rozhodne samostatným uznesením. “

3. Proti I. výroku, ako aj výrokom III až VI a výrokom VIII až XII rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým zveril maloletého do osobnej starostlivosti otca, vo výroku, ktorým súd uložil matke povinnosť prispievať na výživu maloletého výživným vo výške 50 eur

mesačne, vo výroku, ktorým upravil styk matky s maloletým, vo výroku, ktorým zamietol návrh matky, a vo výroku, ktorým súd prvej inštancie zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 13 P 73/2012-59 z 28. júna 2012, v časti úpravy rodičovských práv a povinností k maloletému potvrdil a žiadnemu z účastníkov právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 6 Cdo 69/2020 z 28. októbra 2021 dovolanie sťažovateľky odmietol neprípustné v súlade s § 447 písm. c) CSP vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP a vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP v súlade s § 447 písm. f) CSP, lebo dovolací dôvod nebol vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd pri svojom rozhodovaní nerešpektoval najlepší záujem maloletého, keď potvrdil rozsudok okresného súdu o úprave práv a povinností k maloletému, v dôsledku čoho zároveň porušil jej označené práva. Sťažovateľka uvádza, že odvolací súd dôkladne a precízne nevyhodnotil skutkový stav veci, nevykonal ňou navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností a na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a napokon vec nesprávne právne posúdil.

6. Sťažovateľka argumentuje, že výklad zákonných ustanovení poskytnutý krajským súdom v napadnutom rozsudku nie je ústavne akceptovateľný s prihliadnutím na chránené záujmy maloletého. Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu považuje za nepresvedčivé, v rozpore s požiadavkou, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís všeobecný súd dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

8. Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 239/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 453/2010), že lehota na prípadné podanie ústavnej sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní bude považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu

k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú [§ 124 posledná veta zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.1. K námietkam sťažovateľky týkajúcim sa nevykonania navrhovaných dôkazov, nesprávneho hodnotenia dôkazov, nesprávnych skutkových záverov, nesprávneho právneho posúdenia a nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu

9. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

10. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

11. V danom prípade mala sťažovateľka k dispozícii opravný prostriedok, ktorý jej zákon na ochranu jej základných práv účinne poskytuje. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu mohla podať sťažovateľka dovolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP, ako i z § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

12. Sťažovateľka v časti dovolania namietala vadu zmätočnosti spočívajúcu v nevykonaní navrhovaných dôkazov, nesprávnom hodnotení dôkazov, nesprávnych skutkových záveroch, ku ktorým dospeli všeobecné súdy, ako i v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu.

13. Dovolací súd po preskúmaní argumentácie sťažovateľky viažucej sa na prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP uznesením č. k. 6 Cdo 69/2020 z 28. októbra 2021 (ďalej len „uznesenie dovolacieho súdu“) dovolanie v tejto časti odmietol ako neprípustné.

14. V ďalšej časti dovolania namietala sťažovateľka nesprávne právne posúdenie veci a jeho prípustnosť vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uznesením dovolacieho súdu bolo dovolanie sťažovateľky i vo vzťahu k tomuto dovolaciemu dôvodu odmietnuté ako neprípustné s poukazom na § 447 písm. f) CSP, keďže dovolací dôvod nebol vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

15. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti, ako i vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia vylučuje právomoc ústavného súdu, pretože argumentácia uplatnená v tejto časti ústavnej sťažnosti je totožná s argumentáciou uvedenou v dovolaní. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K námietkam nerešpektovania najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa a ústavne neakceptovateľného výkladu právnych predpisov

16. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

17. Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre opakovane uvádza, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto základnému právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01, III. ÚS 362/04), ako aj zabezpečiť konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. K porušeniu tohto základného práva by mohlo dôjsť predovšetkým vtedy, ak by bola komukoľvek odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, teda pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 216/06).

18. Ústavný súd poukazuje na to, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy).

V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01).

19. Ústavný súd podrobil napadnutý rozsudok krajského súdu prieskumu v zmysle argumentácie sťažovateľky uplatnenej v tejto časti ústavnej sťažnosti.

20. V súvislosti s námietkou sťažovateľky, že krajský súd nemal na zreteli najlepší záujem maloletého dieťaťa, poukazuje ústavný súd na tú časť odôvodnenia napadnutého rozsudku, v ktorej krajský súd uvádza, že „... maloleť je vo veku, kedy je schopný sa vyjadriť k predmetu konania a bolo správne, keď súd prvej inštancie pri rozhodnutí prihliadol a vychádzal i z názoru maloletého. V tomto smere odvolací súd poukazuje na Dohovor o právach dieťaťa čl. 12, podľa ktorého štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni. Za týmto účelom sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom, alebo administratívnom pojednávaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu, alebo jeho príslušného orgánu, a spôsobom, ktorý je v súlade s pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Dieťa má teda podľa Dohovoru právo vyjadriť slobodne svoj názor a jeho požiadavky majú byť brané do úvahy v každej záležitosti, alebo postupne, ktoré sa ho týkajú. Maloleť sa počas konania opakovane vyjadril, že chce bývať s otcom a s matkou sa stretávať. Pri takto jednoznačne a opakovane vyjadrenom názore maloletého, bolo nevyhnutné a v záujme maloletého na jeho názor pri rozhodnutí prihliadnuť. Matka v odvolaní namieta, že názor maloletého je ovplyvňovaný otcom a súd prvej inštancie sa k tomuto negatívnemu ovplyvňovaniu maloletého otcom voči matke nezaoberal. Odvolací súd nezistil, že by súd prvej inštancie nevenoval týmto tvrdeniam matky pozornosť, keď pri nariadení znaleckého posudku súd prvej inštancie uložil znalkyni aj úlohu zodpovedať, či a ako vplýva matka a otec na vzťah a postoj maloletého dieťaťa k druhému rodičovi a či nie sú zistené, u niektorého z rodičov znaky manipulácie dieťaťa voči druhému rodičovi za účelom oslabenia ich vzájomnej citovej väzby. Zo záveru znaleckého posudku vyplýva, že sa nepreukázali tvrdenia matky o negatívnom ovplyvňovaní maloletého otcom vo vzťahu k nej, ako pravdivé, práve naopak, znalkyňa poukázala na to, že otec na vzťah a postoj maloletého dieťaťa k matke vplýva pozitívne. Na druhej strane znalkyňa práve u matky zistila znaky negatívnej manipulácie dieťaťa voči otcovi za účelom oslabenia ich vzájomnej citovej väzby. Vo vecí bolo vykonané aj znalecké dokazovanie, z ktorého záverov jednoznačne vyplynulo, že je v záujme maloletého, aby došlo ku zmene striedavej starostlivosti, tak, že maloleť bude zverený do osobnej starostlivosti otcovi.“.

21. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa nesprávnej aplikácie právneho predpisu, ktorá podľa nej spočíva v nezohľadnení schopnosti rodiča spolupracovať s druhým rodičom pri výchove dieťaťa, krajský súd uvádza: „... súd prvej inštancie pri rozhodnutí vychádzal

zo záverov znaleckého posudku a opakovane prezentovaného názoru maloletého, a skutočnosti tvrdené matkou, že sa vyskytli aj problémy pri výkone styku matky s maloletým nepovažoval za tak významné, aby na ich základe dospel k inému rozhodnutiu...“

22. Ústavný súd konštatuje, že z napadnutého rozsudku ako celku s prihliadnutím na jeho citované časti nemožno vyvodiť, že odvolací súd nepostupoval so zreteľom na najlepší záujem maloletého dieťaťa, jeho závery považuje za ústavne udržateľné, pričom odôvodnenie napadnutého rozsudku dalo jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na to, akými úvahami sa odvolací súd spravoval pri potvrdení rozhodnutia súdu prvej inštancie. Uplatnený spôsob interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení právnych predpisov vo vzťahu k rozhodovaniu o úprave práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu považuje ústavný súd za ústavne akceptovateľný, preto nemohol neprípustným spôsobom zasiahnuť do základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

23. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o nesprávnom právnom posúdení veci a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným.

24. Stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (m. m. IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). O takýto prípad však v prejednávanej veci nejde.

25. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

26. Vzhľadom na skutočnosť, že v súvislosti s napadnutým rozsudkom krajského súdu sťažovateľka namieta porušenie základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy v príčinnej súvislosti s právom na súdnu ochranu, ktorého porušenie ústavný súd nezistil, nie je daná žiadna možnosť porušenia označených práv, reálnosť ktorej by mal ústavný súd preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu